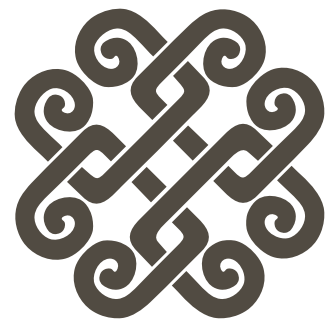

ЗБОРНИК ДРУШТВА СРПСКИХ
ГРБОНОСАЦА - МИЛОШ ОБИЛИЋ

Оцмо

Фељтон
НОВИ
ГРБ
СРБИЈЕ

Иван Стратимировић
ПОСЛЕДЊИ
СРПСКИ
ПЛЕМИЋ

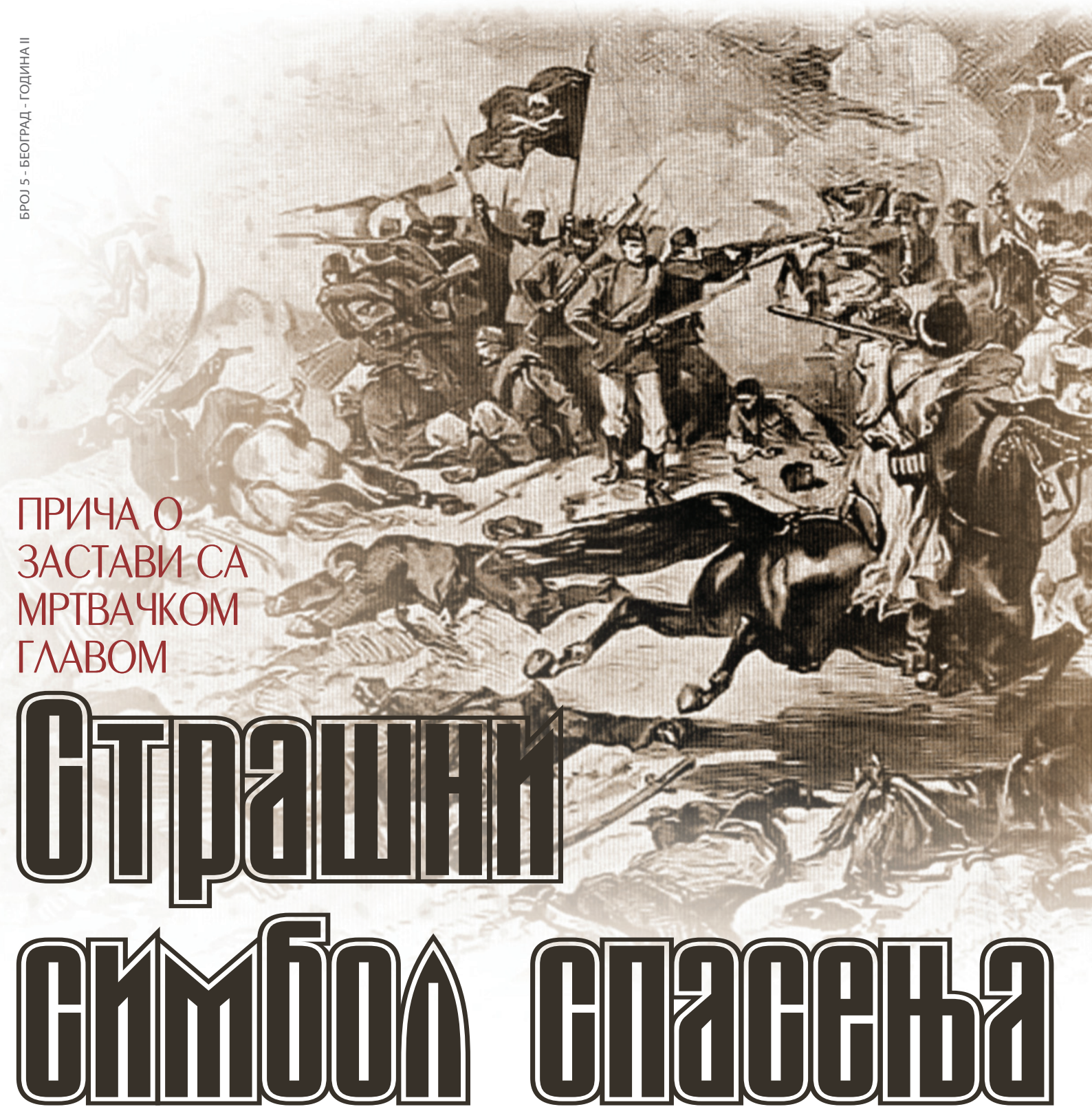
БРОЈ 5 - БЕОГРАД - ГОДИНА II

ПРИЧА О
ЗАСТАВИ СА
МРТВАЧКОМ
ГЛАВОМ

Страшни

симбол

спасења

Поштовани пријатељи, иако смо летњих месеци, традиционално, сви мало успорени и на годишњим одморима, ми смо, ипак, били вредни и за Вас смо припремили нови број „Оцила“.

На почетку овога броја можете прочитати хералдички путопис из Шведске Краљевине из пера нашег члана Небојше Дикића, који је, такође, припремио и нови наставак Хералдичког речника. Почели смо са објављивањем новог фељтона, и то о раду на новом изобраењу грба Републике Србије. Своја искуства на ту тему пренеће нам аутор новог изобраења и подпредседник ДСГ „Милош Обилић“ Љубодраг Грујић. Уз дозволу, преузели смо и пар текстова из других штампаних и интернет медија тако да ћете моћи да уживате уз приче о грбу који је изненадио династију Карађорђевића, о животу једног правог племића (у најбољем смислу те речи) Ивана Стратимировића, а легенда наше хералдике Мирко Ј. Стојнић објасниће зашто тренутни грб АП Војводине није озбиљно и прикладно хералдичко остварење. На крају, препоручујемо и текстове о амблему Исламске Републике Иран и о симболизму црне заставе са мртвачком главом.

Уз молбу да нам своје идеје и критике шаљете на адресу srpskigrbonosci@hotmail.com, надамо се да ћете наћи доста занимљивих ствари у овом, јубиларном, броју „Оцила“.

Марко Дражић,
председник ДСГ „Милош Обилић“

Три круне	4
Страшни симбол победе и спасења	7
Фелтон – О грбу Србије, део први	13
Погледи и мишљења – Лаички урађен грб Војводине	19
Грб збунио династију	23
Последњи српски племић	28
Цвет са хумке мученика	31
Хералдички речник (Д)	33

Хералдички речник (Д)	33
Цвет са хумке мученика	31
Последњи српски племић	28
Грб збунио династију	23

Пише:
Небојша ДИКИЋ

У марту ове године имао сам срећу да отпутујем у Шведску, тачније у Гетеборг. Породичну посету сам искористио да усликам што више предивних грађевина, а посебно хералдичких обележја која су присутна у це-

лом граду. Пре него се предамо ужитку прегледања слика, упознао бих вас са неким чињеницама о шведској хералдици.

Шведска хералдика спада у домен германско-нордијске хералдичке традиције, посебно због карактеристике употребе више кацага у грбу, третирања челенке као неодвојивог дела грба, понављања боја и шаржи на штиту и у челенки и оскудне употребе крзна. Неодвојивост кациге и челенке од грба се заснива на потреби да се грбом исказе припадност одговарајућем клану или братству. Кациге су окренуте ка споља. Када је број кацага непаран средишња кацага је окренута ка посматрачу (*affronté*) а остале су окренуте ка споља. Ознаке наследства се јављају у челенки а не на штиту. Истицање хералдичког крзна на штиту је ретко, понекада се јављају на плашттовима, чуварима штита или постави круне. Највише заступљене шарже су лавови и орлови, грифони и ирваси их следе. Заступљене су и звезде приказане као шестокраке правих ивица (*sexuddig stjärna*). Своју индивидуалност шведска хералдика је развила релативно касно у односу на континенталну и енглеску хералдику. У енглеској хералдици блазон се исписује посебним језичким формулама које користе термине пореклом из старофранцуског. Шведска хералдика, међутим, грбове описује обичним језиком користећи термине из шведског језика. У шведској хералдици спадају грбови краљевске куће, племства, општина, цркве, државних и војних институција и грађана.

Најстарији грбови потичу из 13. века. Печат (*sigill*) је био средство ширења хералдике по црквама, локалним самоуправама и другим институцијама. Печати се јављају и код племкиња током 12. века, градови и занатлије почињу са употребом грбова током 13. века, а у 14. веку се појављују и грбови неких сељака.

У данашње време, хералдика у Шведској је заступљена у фирмама и владиним институцијама. Хералдика је законски регулисана. Корпоративни грбови морају да се региструју у Патентном заводу (PRV) и

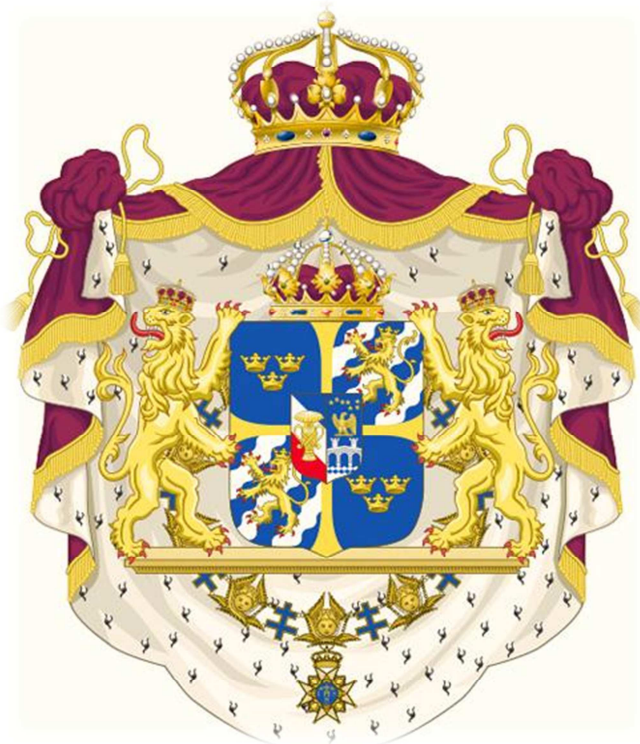
пролазе одобрење Државне хералдичке канцеларије (Statsheraldiker) и хералдичког одбора Националног архива. Грбови грађана не подлежу овако строгој контроли. Признају се објављивањем у годишњаку Скандинавског грбовника. У средњем веку, грбове је додељивало Краљевско веће (Kungliga kansliet), али је та дужност пренета на Колеџ антиквитета (Antikvitetskollegiet) 1660. године. До 1953. године Национална хералдичка канцеларија (Riksheraldiker) је била одговорна за припрему општинских грбова и краљевског грба, али данас то врши хералдички одбор Националног архива укључујући и Државну хералдичку канцеларију. Како би се регистровали нови општински грбови, општине морају да поднесу предлог грба хералдичком одбору Националног архива, који израђује грб, и Патентном заводу који региструје грб. Хералдичко друштво Шведске је непрофитна организација основана 1976. године и није повезана са наведеним институцијама.

Сваки од 21 округа (län), 25 провинција (landskap) и 290 општина (kommun) има свој грб.

Грб шведске краљевине

Велики национални грб (Stora riksvapnet) настао је још 1448. године, а од 1943. године остао је непромењен. То је уједно и лични грб шведског краља. Преме шведском закону блазон великог грба на енглеском гласи:

A shield azure, quartered by a cross Or with outbent arms, and an inescutcheon containing the dynastic arms of the Royal House. In the first and fourth fields three open crowns Or, placed two above one. In the second and third fields three sinisterbendwise streams argent, a lion crowned with an open crown Or armed gules. The inescutcheon is party per pale the arms for the House of Vasa (Bendwise azure, argent and gules, a vasa (sheaf of wheat) Or); and the House of Bernadotte (Azure, issuant from a wavy base a bridge with three arches and two towers embattled argent, in honor point an eagle regardant with wings inverted resting on thunderbolts Or, and in chief the Big Dipper constellation of the same). The main shield is crowned by a royal crown and surrounded by the insignia of the Order of the Seraphim. Supported by two lions regardant, crowned and with forked tails Or armed gules, standing on a compartment Or. All surrounded by ermine mantling, crowned with a royal crown and tied up with tasseldorned strings Or.

Велики грб се може приказивати без ордена, чувара штита или плашта. Грб је преживео низ измена током шведске историје на шта је у већини случајева утицала владајућа династија. Грб је заснован на грбу краља Карла Кнутсона (Karl Knutsson) из 1448. године. Током времена, у зависности од владара, грбу су додавани нови елементи, тако да се данас састоји из грбова краљева Васе и Бернадоа, као и елемената малог грба.

Мали грб краљевине Шведске (Lilla riksvapnet) се на енглеском блазонира:

Azure, with three coronets Or, ordered two above one; Crowned with a royal crown.

Мали грб најчешће користе владине институције, нпр. полиција. Употреба малог грба је регулисана законским актима.

Три круне су вековима уназад национални симбол Шведске; историчари налазе прве употребе овог симбола на печату Албрехта од Мекленбурга (Albrecht of Mecklenburg). Три круне се признају као шведски национални симбол још од 14. века. Мали грб се приписује Магнусу Ериксону (Magnus Eriksson), који је владао Шведском и Норвешком и који је 1330. године од Данске купио провинцију Сканију (област у којој је главни град Малме) ■

Као извор информација коришћена Википедија и сајт Хералдикум (<http://www.heraldikum.com/sr/?p=292>)

СТРАШНИ СИМБОЛ ПОБЕДЕ И СПАСЕЊА

Уместо увода – историја о ратнику и његовој застави

Пише: Марко ДРАЖИЋ

Јаков Петровић Бакланов (1809–1873.) је био генерал Донске војске и један од јунака Кавкаског рата (1817–1864.).

На Кавказу је командовао 20. и 17. Козачким пуковима. Горштаци са Кавказа су га се толико плашили да су били убеђени да је повезан са нечистим силама па чак и са самим непомеником. Међу собом, а због велике снаге, звали су га “бокљу” (лав) али и “дашал” (ђаво). Он сам је знао за то и све време рата трудио се да Горштаке и остави у том уверењу да му у његовим делима помаже “нечиста сила”

Бакланов је био познат и цењен, не само на Кавказу, него и у другим деловима Русије, а његови сународници су га често упоређивали са Јермаком Тимофејевичем, чувеним освајачем огромног сибирског пространства.

Једнога дана, боравећи на Кавказу, добио је пакет. По једној теорији од непознатог пошиљаоца, а по другој пакет су му послале монахиње једног од руских манастира. У пакету је била црна застава са извезеном белом мртвачком главом са укрштеним костима те 11. и 12. чланом “Символа вере”: “Чекам васкрсење мртвих. И живот будућег века. Амин!”

Јаков ПЕТРОВИЋ БАЛКАНОВ, генерал Донске војске

Појава овакве заставе изазвала је још већи ужас у редовима Горштака, а прича се да је Шамиљ (1797–1871.) који је био вођа дела Кавказаца и од 1834. трећи Имам Дагестана и Чеченије говорио својим борцима:

“Када би сте се бојали Алаха као што се бојите бокља (Бакланов) сви би сте, одавно, били Свечи!”

Јаков Петровић се до своје смрти 1873. године није одвајао од своје заставе.

Умро је у Петрограду, након тешке болести и у потпуној беди. Сахрањен је на гробљу Новодевичанског манастира, а трошкове сахране носила је Донска козачка војска. 1911. године његови посмртни остаци пренешени су у Новочеркаск где су свечано сахрањене у Цркви Вазнесења Господњег. Трг испред храма краси споменик њему посвећен. На споменику се налази, уз бурку и традиционалну шубару-папаху, и бесмртни барјак Јакова Петровића Бакланова.

О застави у Срба

Мртвачку главу са укрштеним костима називамо још и "Адамова глава" што овом симболу даје древне и, између осталог, хришћанске корене. Према предању прах праоца Адама налази се на Голготи где се, као што је познато, одиграло и распеће Спаситељево. По Божијем промислу крв Христова опрала је Адамову лобању, а преко ње и читаво човечанство од греха дајући му могућност спасења. Тако гледајући, ова лобања симболше победу над смрћу и спасење душе. На немалом броју приказа Христовог распећа, а у подножју Крста, може се видети баш мртвачка глава са укрштеним костима.

Са друге стране црна застави са мртвачком главом је често погрешно схватана, а њена симболика није ништа друго до спремности на самопожртвовање по цену живота како би се извојевала победа и слобода.

Битка за Моравац

Образац овакве заставе је, преко руских добровољаца који су се борили на страни Срба у српско-турском рату, стигао и на наше просторе. О застави нам сведочи новинар и писац Пера Тодоровић у књизи *"Одломци из дневника једног добровољца-Усломене из српско-турског рата 1876. године"*:

"У половини августа још је било врло мало Руса у нас, особито је мало било простих војника, свега 20 до 30 људи. Тих, дакле, тријестак Руса и толико Црногораца саставили су под командом Руса Кирилова такозвани одред плостунов. Ова чета имала је црну заставу са белом мртвачком главом и укрштеним костима, као што се рече на гробовима и звала се још и легија посвећена смрти."

Дакле, ови храбри ратници себе су зарад виших циљева већ избрисали са бројног стања и, истицањем црне заставе са мртвачком главом, то непријатељу, како би га заплашили јасно и показују:

"Победићемо, смрти се не плашимо јер већ смо мртви, не предајемо се живи-заробљенике не узимамо"

Зато су они били, како то Пера Тодоровић пише, *"легија посвећена смрти"*.

Отуд се оваква симболика, а самим тим и употреба заставе брзо проширила међу српским, слободарским, народом. Први међу, својеврсним, наследницима симболизма заставе јесу припадници Српске револуционарне организације који су упражњавали комитско четовање у Старој Србији и Македонији и помагали борбу српског народа против Бугара, ВМРО, Турака и Арнаута све до ослобођења 1912. године.

Њихова наклоност ка застави са мртвачком главом не треба да чуди јер треба имати у виду да је сваки четник-доброволац, приступајући Организацији, већ унапред себе жртвовао за остварење узвишених идеала - ослобођења српског народа и приклучења матици.

Под оваквом заставом четници су и касније, у Првом светском рату, учествовали у свим важнијим биткама и прославили се као посебне, јуришне јединице делујући као претходница или у непријатељској позадини.

24. априла 1940. године наредбом Министра војске и морнарице установљена је такозвана Четничка команда, језгро око којег су основане посебне, четничке-јуришне, јединице за диверзантске акције у позадини непријатеља. Уредбом Ђ број 10.884 прописана је и униформа као и ознаке ових јединица које не треба поистовећивати са каснијим четницима Генерала Михаиловића.

Нож се носио у ножницама на којима је био знак јуришних јединица - мртвачка глава са укрштеним костима. Исти симбол се носио и на крагни униформе и био је једнак са све чинове.

Ножнице

Ознака на крагни

Припадници прве противнацистичке гериле у Европи, Југословенске војске у отаџбини, такође су истицали заставу са мртвачком главом. На застави се употребљавао широк спектар слогана, док су најчешћи били: "С вером у Бога - слобода или смрт" и "С вером у Бога - за краља и отаџбину". Народ је овај део војске који није признао капитулацију пред Немцима назвао четницима, тако да је било логично да преузму у наследство симболе своји славнијих предака по имену.

Почетком ратова на територији бивше СФРЈ застрада са мртвачком главом излази из заборава и она се више него често употребљава међу српским ратницима. Употребљавају је и руски добровољци који су се борили на страни Срба.

Данас се застрада употребљава на разним политичким скуповима, а незаобилазна је и на традиционалном окупљању поштовалаца Југословенске војске у отаџбини на Равној Гори.

Ван наших граница симбол мртвачке главе у војним јединицама, наравно, није непознат.

Преко пруских хусара, који су можда и први истакли такав мотив на униформама, па припадника петог александријског хусарског пука и чувених Корниловаца у грађанском рату у Русији, овај симбол је стекао велику популарност међу људима од оружја, било као ознака на застави, униформи или борбеној техници.

Официрски знак Петог александријског хусарског пука

Симболика “ЦРНЕ РУКЕ”

Мртвачка глава са укрштеним костима јесте један од омиљених симбола неких тајних друштава. Најпомињаније такво друштво у је, свакако, организација “Уједињење или смрт” познатија као “Црна рука”.

Печат организације

На њиховом обредном Крсту пред којим су будући припадници организације полагали свечану заклетву истакнуто место заузима “Адамова глава”. Тајна соба у којој се одигравао чин пријема нових чланова је била без икаквог намештаја сем једног стола који је би прекривен црном тканином на којој је везом израђена бела лобања са укрштеним костима и натписом “Уједињење или смрт”. На столу се налазило обредно распеће, лобања, нож, револвер и ампула са отровом. Зидове су прекривале црне заставе са белом мртвачком главом и поменутиим слоганом.

Занимљиво је да је о симболима организације било речи и на монтираном солунском процесу против “црнорукаца” 1917. године. Одговарајући на питање пуковника Мишића, председавајућег на претресима нижег војног суда у Солуну (који је и сам био један од мајских завереника), зашто су за симболе организације узети лобања, укрштене кости, нож, бомба и отров мајор Апис је објаснио:

“За мене, као интелигентног човека, ови емблеми немају овако заоштравајући и одвратан изглед... дошао је међу нас један врло уважени и светскога гласа професор нашег (београдског, прим. аутора) универзитета (др. Слободан Јовановић, прим. аутора) који нам је овим речима представио потребу за најочајнију борбу у Македонији - да се српство може спасти бомбом, ножем и пушком!... У доцнијем раду на терену отров је употребљаван и сви су га четници носили и као нападно средство да се спасе човек ако падне непријатељу у руке. Ето, због тога су емблеми такви ушли у печат организације, а то је знак оних који су готови да погину...” ■

Извори и илустрације:

Ђакон Ненад М. Јовановић: “Заставе, грбови и химне у историји Србије”, Светигора, 2010.
Стеван Симић: “Српска револуционарна организација-комитско четовање у Старој Србији и Македонији 1903- 1912”, ИП Душка, 1998.

Душан Бабац/илустрације Чедомир Симић: “Специјалне јединице југословенске војске у Априлском рату”, Еволута, 2006.

Дејвид Мекензи: “Апис”, Лио, Еурографик, Живота- Жика Лазивић, 1996.

<http://www.akademiasrbija.com>

<http://www.pogledi.rs/>

ФЕЛТОН

О ГРБУ СРБИЈЕ

део
први

Грб Србије.
рад Љ. Грујића

Кратки графички историјат нововековних грбова Србије и држава у које се преточила од 1882. до 2010. године

Пише: Љубодраг ГРУЈИЋ

Грб Србије какав је данас на снази је први пут донет 1882. године да и хералдички обележи уздизање Србије у ранг краљевине, само четири године после добијања пуне независности од Отоманске империје. Наш први хералдичар у класичном смислу те речи, велики Стојан Новаковић, тадашњи министар просвете, играо је велику улогу у том подухвату, касније описану у његовом капиталном делу објављеном 1884. „Хералдички обичаји у Срба у примени и књижевности“. Његове почетне идеје су биле да се грб Србије састоји од више делова на штиту за одређене територије по изгледу грбова из тзв. илирске хералдике која се позивала на Српско царство. Због политичких разлога, преовладао је опрез и на срећу добијено је јасније и логичније решење: двоглави бели орао који је обележавао утицајну средњовековну српску државу је тако враћен у хералдички живот наше земље, а да би се показао континуитет, на груди му је постављен уметнути штит из доба кнежевине, тачније на црвеном српски крст (тј. крст са четири оцила у кантонима). У стопи су била два златна крина (љилиана – Богородичино цвеће), такође преовлађујуће обележје нашег средњег века, посебно на кованом новцу. Изнад је постављена круна и тако је оформљен Мали грб. На Великом грбу је тај Мали грб окружен павиљоном, врстом плашта који се користи само за државе и краљеве, такође са круном изнад.

Посао изображавања (графичког представљања) тако утаначеног грба је припао тада младом аустријском хералдичару Ернсту Кралу (Ernst Krahl). Претходно је 1881. Владислав Тителбах урадио опсежне студије изгледа српских средњовековних орлова из манастира, истина, понеки пут са доста уметничке слободе. Те студије нису нашле пута до коначног решења, на жалост. Ернст Крал је нацртао нашег орла да више личи на природног, као никад до тад у нашој богатој историји и никад после тога (сем верзија које су се позивале на његов рад или биле реконструкције). Огромна већина наших приказа двоглавог орла је стилизована према византијском, блискоисточном или западњачком укусу, а касније се осећао и руски утицај, посебно по доласку код нас руске емиграције у већем броју после пропасти њиховог царства. Да се вратимо на рад Ернста Крала, овако сам Стојан Новаковић описује изглед и садржај грба из 1882:

„По хералдичком укусу нашег времена, а из основа које се доказују аутентичним споменцима израђени су сви саставни делови новог грба. Из старе краљевске круне, која је сачувана на толиким новцима, изведена је нова круна по форми садашњих краљевских круна. По

старим аутентичним облицима двоглавог орла узет је на нови грб двоглави орао у полету, и спрам нашега времена узето је натуралистичко хералдичко цртање. Кринови, хералдички знак, који се на нашим споменцима најраније јавља и на њима се до краја старог нашега државног живота виђа, узети су на нови грб и смештени су испод канци орлу.“

Од тог описа се у српској хералдици установило да је блазон „у полету“ резервисан искључиво за орла раширених крила са

спуштеним перима. Доста је расправа написано о томе а (не)логичност и решења и самих расправа дискутабилна је. Врхунац научничке посвећености и постигнућа је свакако достигао Александар Соловјев и Александар Палавестра по том питању. Соломонско решење, на основу оригиналног графичког изгледа, могло би бити да орао управо креће да шири крила из става мировања. На жалост, јалове чаршијске полемике ће трајати и даље а свако ће имати своју омиљену страну приче, без пуно обзира према историјским чињеницама или другим дискутантима. Остаје чињеница да „у полету“ у српском блазону сад значи оно што на енглеском значи “eagle displayed wings inverted”.

Иза Новаковића и Крала остаје изузетно проблематичан став да је изглед орла из 1882. урађен на основу старих аутентичних облика. Пресудите сами на само делићу приказа средњовековних орлова:

1) из Цетињског манастира

2) Дерокови цртежи, са лева на десно: детаљ са плашта кнеза Мирослава, са одеће Стефана Првовенчаног из Милешеве, исто Стефана Првовенчаног из Жиче и са одеће деспота Стефана Лазаревића

3) Детаљ полијелеја из Марковог манастира

4) са фасаде у Дечанима

5) Хиландар, двоглави орао кнеза Лазара (цртеж Палавестра)

6) Раваница

7) новац Јована Оливера

Наши средњовековни прикази двоглавог орла су сви високо стилизовани, са врло сличним решењима за спољну криватуру крила, танким вратовима који лучно излазе из тела и врло питомим главама са кљуновима који на први поглед не одају орловски изглед. Свакако сам ту чињеницу узео у обзир приликом осмишљавања кодификованог изгледа грба државе Србије у 21. веку.

Са друге стране, валидан је став о потреби поштовања укуса неког времена, али свакако хералдичког кад је у питању грб, не општедизајнерског. Мишљења сам да је Кралова верзија из 1882. ту само донекле успело решење, без намере да икако омаловажавам њен епохални значај.

Додатни проблем је представљало што је нацрт грба који ће служити као оригинал утврђен и верификован тек седам месеци после доношења „Закона о грбу Краљевине Србије“. Немам податке шта се догађало у међувремену и да ли је уметник Крал баш тад израђивао изглед грба. Чак се и изглед благо разликовао од описа, наиме круна која је требало да буде и у штиту је једноставно нестала!

Ево слике тог оригинала, горе је Кралов цртеж а доле фотографија црно-белог оригинала грба Краљевине Србије са потписима чланова Министарског савета.

Моје мишљење је да је приметно настојање уметника да сенком покаже управо онај положај крила који би био у почетним фазама ширења из скупљеног положаја. Треба рећи да се грб сенчи тако да светлост по правилу пада на грб из горњег левог угла, а не из правца посматрача. Сенка на леву страну крила (што је хералдичко десно) пада тако да је јасно да бочни део левог крила јесте истакнут и испупченији од остатка а да је унутрашњост тиме мрачнија јер светлост не може допрети до ње, а на десном крилу је сенка од уметнутог штита са осветљеним бочним испупченим делом до које светлост успева да стиже. Врло ефектно решење Ернста Крала! У каснијим званичним неосенченим верзијама тако нешто је било видљиво само истрени-раном оку и

то само на основу анализе поло-жаја пера на крилу. Српски државни орао, дакле, спрема се на полет, одатле и фраза „у полету“, која је касније схваћена као да се орао размахао. То је моја теорија и сносим одговорност за њу. Њу сам и применио на стилизацији грба, држећи се Кралове

основне замисли, али не и природног изгледа орла.

Ернст Крал се држи несенчења ординарије. Ја сам ту више за модерна решења у хералдици. Ако нисте хералдичар, игноришите ову реченицу.

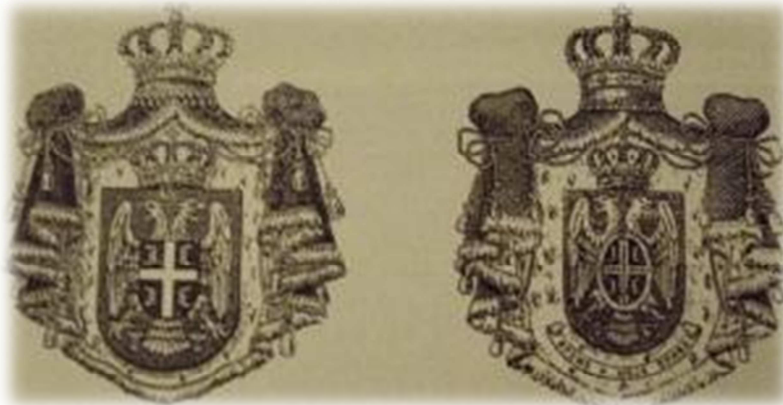
Такав грб је заживео брзо и лако а графичка питања су остављена по страни. Машта и умеће наших домаћих уметника су импресивном брзином кренули да се показују на модификованим представама орла на војним заставама, орденима, новчаницама, поштанским маркама итд. Оно што је мени охрабрујуће и фасцинантно је колико су неке верзије покушавале да нађу српски хералдички израз стилизацијом орла већ неколико година после Кралове „природне“ верзије! Они су свакако стилски узор мом раду на нашим државним обележјима, уз све поштовање према успешној каријери г. Крала.

Неколико приказа таквих орлова:

Орден двоглавог белог орла основан је Законом 1883, дакле само годину дана од Краловог решења. Он се само идејно базира на грбу, нема кринова а обе главе су крунисане. Стилизација орла је другачија. Положај вратова и карактеристично горње перце на глави су утицали на мој рад. Овај облик орла је погодан за овални штит, а овакав раскошни реп са волутама није за државни грб Србије и због стилских и симболичких импликација и због недостатка места за реп, кринове и ноге.

Од Кралове верзије се значајно одступило већ овде, што је чудно с обзиром на значај ових званичних верзија. На државном грбу, већ сада главе орла показују карактеристично наглашено горње перце, кљун је краћи а дубљи, отворенији, хипертрофиранији, помажући општем утиску да су главе достојне величине тела. Акцент је исправно на уметнутом штиту и грудни кош орла је покривен њиме. На жалост, ноге и кринови су лошије изведбе од Кралове. Црвена на уметнутом штиту је јача од црвене на основном, из мени непознатих разлога.

Државни и династички грб (Обреновићи) из каталога клишеа Државне словолитнице

Марке Краљевине Србије са стилизованим орловима

Зграда данашњег СКЦ-а у Београду је изграђена 1895. године и била је позната као Официрски дом (пројектант Јован Илкић, његов син је завршио здање Народне скупштине). Погледајте орла са фасаде, курватура крила и унутрашње решење одузима дах лепо-том и стилском промишљеношћу! (Опет одличан облик за овални штит, но ипак је ово решење врло утицало на мене). Изузетан уметнути штит, дебљина крста је можда мало мања него што би се хералдички могло дозволити, рецимо да је на доњој граници, облик оцила је истински српско-византијски стил. Очаравајуће решење је у том погледу. Реп, ноге и крин су помало у нескладу са горњим делом а посебно што је крин коришћен само као декоративни елемент, нема их два у стопи штита. Канце имају хералдичко-анатомских грешака и произвољности, но свакако су тако урађене да одају почаст средњовековним моделима. Главе и вратови су одлично речени: лучни релативно танки вратови из исто таквог невидљивог грудног коша заклоњеног максимално великим уметнутим штитом који не смета препознавању целовитости орловог тела, јасно дефинисано горње перце на глави, сабијени масивнији кљунови, додуше са западњачкије израженим хипертрофираним језиком (због овалног облика композиције крила су смањена, па има више места за бравуре са језиком и кљуном. То на државном грбу не би могло баш тако, због облика штита, чак би било и лоше због недоличног остављања празног горњег дела штита, као на бившем грбу вољене наше западне државе Српске).

Видели смо горе државни грб из каталога клишеа Државне словолитнице. То решење је нашло пута и до кованица, а не верзија Аустријанца Краља. Кљунови су овде још више преувеличани, да би се уопште видели ■

Погледи и мишљења

ЛАИЧКИ УРАЂЕН ГРБ ВОЈВОДИНЕ

Откуд
чемпрес
уместо
јаблана?

Написао:

Мирко Ј. СТОЈНИЋ

Грб Војводине, да прво разочарам песимисте и злогуке мозгове, не представља никакву тежњу ка сепаратизму. Све савезне државе САД имају грбове и свој цвет или дрво, заставу, химну. Сви кантони Швајцарске имају грбове и ко се дели? Друго, грб није одраз феудалних односа, надмоћи и власти крунисаних глава. Од свих, око милион грбова европске традиције на свету, једва да 20% представља племиће, краљеве и властелу. Значи, ни то нам није никаква препрека да поново стекнемо грб. Још 1998. објавио сам чланак са идентичним предлогом.

Стварни проблем лежи у незнању, крајњем шарлатанству, дилетантизму и изнад свега, несавесном приступу задатку. Према тексту у „Дневнику“ од 28. јуна, изглед грба је посланицима презентовао директор Музеја града Новог Сада Илија Комненовић. То несумњиво указује на Музеј града као „творца“ овог, приказаног, неславног знамења. У исто време, Музеј Војводине располаже много комплетнијом и стручно и ликовно професионалнијом, документацијом. Речено је да је штит сложен из три поља. Хералдичким језиком, штит је подељен на три поља, што је иначе реткост. Даље, сасвим лаички и нестручно, речено је да су два усправна поља, а једно положено, што је хералдички нонсенс, поготову што се даље објашњава да је „у левом усправном пољу“ - потпуно нетачно јер према

хералдичким законима лево и десно су појмови везани за штит, како га носи штитоноша - „с апостолом Павлом, који држи мач“. А, у ствари, ослоњен је на мач, јер да га држи, био би уздигнут - десном руком, „а у левој (држи) књигу“. Ако знамо да је Св. апостол Павле био у Бачкој и на Фрушкој гори 65 година после Христа, књигу није

могао ни да замисли, а не да је држи. Тада су постојали свитци пергамента и слично, а не књиге. На грб Срема ћу се још вратити, али је несхватљив чемпрес иза јелена, наместо јаблана. Откуда такви нонсенси? Пре неких 65-70 година фирма за производњу кафе без кофеина, „Кава Хаг“, иначе немачка, у склопу својих пропагандних акција у свакој од земаља у којој је имала представништво (и, наравно, продају) издала је књижице за улепљивање маркица са грбовима места те земље. То сам и ја радио око 1933-35.

Књига се звала „Грбови Југославије“ (*Издавањем Кава Хаг Д. Д. Загреб*). Концепт и текстове дали проф. др Рудолф Хорват и Емилије Лашовски равнањем Краљевског државног архива у Загребу. Цртеже грбова радила је Вјера плем. Бојничкић-Замола, хрватска позната сликарка. Међутим, две су ствари за чуђење: помиње се у уводу Вараждин као најстарији (тада наш) град са грбом из 1467. Али, аутори прескачу Нови Винодолски – усочки, српски град, који статус краљевског слободног града и грба, „на плавој пољу сребрна кула, испод осмокрака, сребрна звезда, добио за ратне заслуге од краља Матеје Угарског, сина Сибињанин Јанка (*Hunvadu Janos* - где презиме потиче од приморске речи хуњад - зет, од италијанског *cognao*, а по родослову из мађарске историје отац му има надимак серб...)

Друго, у недостатку података, Војводина (а и нека наша места) има за грб - грб Србије, са крстом и оцилима. Даље, нису знали да и Банат има грб, те су се „сложители“ садашњег грба Војводине послужили грбом Грбовца (лав на црвеном штиту), скенирали га и додали ханшар уместо сабље кривошије. А грб Срема је неодговорно, крајње дилетантски искасапљен, да би га уклопили у доње поље. Истина, основну грешку чини Хуго Герард Штрел, дајући плаву боју свим пољима, осим са јеленом (и чемпресом). Бачка има смешног апостола Павла, уместо у црвеној, у мркој одори, који држи мач за оштрицу и већ поменути књигу.

Међутим, наша погрешка је у несхватању хералдике и потпуно игнорантском односу.

А веза са Србијом иста је као и у традиционалном грбу: у срцу штита са елементима грба Војводине, грб Србије са крстом и оцилима. Па, и звали смо се некад, у Аустрији, Војводство Србија ■

Уопште није важан цртеж грба, поготову у овако издуженом штиту, већ садржина дата у опису – хералдички речено: блазону грба. Цртеж се мора држати блазона, свих у њему поменутих детаља.

Никакав „талон“ се хералдички не признаје ни на покрајинском, градском, а посебно не на државном нивоу, чиме доказујемо пословични недостатак општег образовања. Блазон грба Војводине би требало да садржи поделе штита, боје, боје „beueva“ - боје одеће особа, лава, итд. и, наравно, јаблана.

Како ће се грб употребљавати на разним нивоима власти, неопходно је дати средњу варијанту, украшену само венцем лавора и хрста (хералдички култура и ратна слава), а трећи, за зграду покрајинске владе, Скупштине, аутомобил председника, са кацигом и лацинијама (траке текстила које се вијоре од кациге, па око штита). Круна без феудалне садржине (дата на примеру) потпуно је прихватљива. На крају, Република Мађарска у грбу носи круну и у парламенту и на суневирима још неке не баш „питоме“ детаље

➤ О АУТОРУ

* * *

Мирко Ј. Стојнић је рођен у Новом Саду 1929. године. По своме раду, дефинитивно је један од наших најзначајнијих хералдичара. Хералдику је почео да изучава 1969. године, под туторством Лорда Сноудона и Лорда Есера и њоме се активно бави и до дана данашњег. Председник је Хералдичке секције Удружења примењених уметника и дизајнера Војводине, а члан је српских и иностраних хералдичких удружења. Аутор је већег броја месних, корпоративних и породичних грбова, а објавио је и десетине стручних радова из области хералдике.

Више радова Мирка Ј. Стојнића можете видети у нашој галерији: http://www.heraldikasrbija.com/galerija/main.php?q2_itemId=1530

* * *

*(Објављено у дневном листу "Дневник", Нови Сад, 6. августа 2002. године)
Са дозволом преузето са сајта <http://www.czipm.org/stojnic.html>*

ГРБ збунио ДИНАСТИЈУ

На сахрани
краљевића
Томислава на
Опленцу
неочекивано се
појавио
непознати
амблем.
Хералдичари
упорно
покушавају да
открију његово
порекло.

Аутор текста:
Снежана Милошевић,
Илустрована политика,
број 2184,
новембар 2000. године,
[http://www.politika.rs/ilustro/
2184/5.htm](http://www.politika.rs/ilustro/2184/5.htm)

Погреб краљевића Томислава Карађорђевића на Опленцу, приредио је хералдичарима велико изненађење. Ковчег преминулог био је прекривен заставом са мотивом грба који до тада нико од њих није видео. Уочено је, такође, да је исти грб био и на беџевима званичног особља на сахрани.

“Касније смо мало истраживали и утврдили да је грб прављен у Енглеској” каже Драгомир Ацовић, председник Српског друштва за хералдику, генеалогiju, вексилологију и фалеристику “Бели орао”.

“По стилу, морао је бити урађен крајем шездесетих или почетком седамдесетих година. У предлошку цртежа, на основу којег је урађена репродукција грба, нема потписа, нити иницијала евентуалног аутора. У Задужбини Карађорђевића на Опленцу пронашли смо још једну црно-белу репродукцију идентичног грба али са другачијим ознакама. У десном горњем углу те репродукције написано је да је то грб краљевића Андреја.

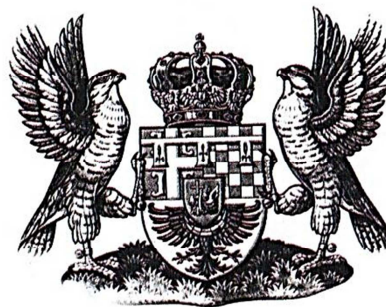
Шта је карактеристично за амблем који је толико узбудио истраживаче грбова?

краљевића Томислава то су црвени крин и црвени ленгер, а код краљевића Андреја два црвена класа и један црвени крин. На грбу се, такође, уочава мањи шпиц. На њему је на црвеном пољу вепрова глава са златним Крстом у чељустима. Као држачи грба појављују се два сокола.

“Соко јесте митска птица али се изузетно

Неформални грбови краљевића Томислава и Андреја

Крагна и соколови

Пре свега, према речима Драгомира Ацовића, на грбу се уочава сребрна турнирска крагна, знак налик чешљу који може имати три, пет или седам зубаца. Тај мотив у хералдици указује да је у питању кадет, дакле млађа грана породице коју тај грб представља. На зупцима некада могу да се нађу ситне ознаке. Код

ретко појављује у нашој хералдици, као што се ретко користи и турнирска крагна”, истиче Ацовић, “код нас је непознат и мотив вепрове главе са Крстом у чељустима али је он веома чест у Шкотским грбовима.” Драгомир

Ацовић је онда, будући да је краљевић Томислав дуго живео у Енглеској, проверио да ли је у Колеџу грбова у Лондону регистрован грб под његовим именом. Одговор је био негативан. По правилу, члан краљевског дома, а тако је у свим династијама у свету, не може да мења грб по свом нахођењу. О томе одлучује старешина дома, значи краљ, односно престолонаследник у изгнству. "Нисмо успели да нађемо никакав траг да је старешина породице тај грб одобрио", наставља Ацовић, "наравно, није немогуће да је краљевић Томислав, можда, добио усмено одобрење свог брата краља Петра Другог Карађорђевића. Чињеница је да нико у дому Карађорђевића није знао за тај грб. Мислим и да га краљевић Томислав никада раније није користио, мада постоји тај цртеж и та застава коју је чувао у својој кући. Да ли ће његова деца наставити да користе овај грб, зависи од престолонаследника Александра Карађорђевића. Он о томе још није донео одлуку.

Грб који се недавно појавио на сахрани краљевића Томислава једино је одступање од хералдичке стабилности династије Карађорђевић, тврди Драгонир Ацовић.

Хералдика породице Карађорђевић почиње с Карађорђем Петровићем, иако се не може рећи да је он у правом смислу те речи имао дефинисан породични грб. Као приватни знак је користио псеудохералдичку композицију у којој су се појављивали сви спољни украси грба али уместо слике у штиту су били његови иницијали.

Први прави грб код Карађорђевића јавља се са кнезом Александром Карађорђевићем

"Он је већ имао добру основу у ономе што су Обреновићи пре њега усвојили и рани грбови који се везују за Александра и његову децу показују развијену хералдичку форму", истиче Драгомир Ацовић, "дакле, на основном штиту је Крст са четири оцила, изнад је племићка круна, а први пут се појављују и држачи грбова, два шумадијска сељака са заставама. Појављује се и

спољни украс кнежевског достојанства: порфира постављена хермелином и кнежевска круна. Занимљиво је да се овај грб може видети на Цетињу, на гробовима деце кнеза Александра и кнегиње Персиде која су умрла у раној младости, као и на њиховим посмртницама. Неке од посмртница су излагане у београдском Војном музеју у оквиру некада веома репрезентативне збирке историјских застава. Иначе, сам кнез Александар у време своје владавине је готово искључиво користио државни грб.

Тешко је данас рећи кад је будући краљ Петар Први, син кнеза Александра, почео да размишља о

краљевском грбу и кад је усвојио породичну девизу: "Прва ми је нада у Бога". Тек, тај грб се појављује од првог дана његове владавине.

Доласком краља петра Првог на престо, појављује се, према Ацовићевој оцени, веома репрезентативни и церемонијални грб краљевског дома Србије где се поред штита, насупрот шумадијским сељацима који су били у грбу његовог оца, појављују један шумадијски сељак и један Карађорђевић добровољац. Они држе заставе са лавом и прободеном ведром главом (слика са насловне стране).

"У прво време на једној од тих застава се налази пропети лав, а на другој рањена ведрова глава", каже Ацовић, "тај пропети лав се може тумачити као израз ране државне претензије на јужну Србију, односно данашњу Македонију чији

је то апокрифни грб. Али врло брзо, лав се замењује другим. То је пропети дворепи лав који држи копље. Повезује се са појмом Старе Србије, односно

Косова и Метохије, Дарданије. И тај дардански лав и рањена вепрова глава сад више нису на једнобојним заставама, већ на српским тробојкама. У последњој варијанти су ти мотиви изостали, остале су само тробојке.

Династички грб Карађорђевића какав је увео краљ Петар Први остао је све до уједињења Срба, Хрвата и Словенаца. Мада Српском друштву за хералдику још нису доступни аутентични укази кад је извршена промена, по неким ретким сачуваним предметима краља Петра Другог, из времена изнанства дошли су до закључка да је то било 1917. Нова форма грба краљевског дома Карађорђевића, која је тада прихваћена, остала је до данашњег дана.

Кад је обављено уједињење Срба, Хрвата и Словенаца, извршена је и одговарајућа промена државног али и грба династије. На грудима двоглавог белог орла сад је другачији штит. Раније се на њему налазио Крст са четири оцила, а сад су три поља. Поље за Србију са Крстом и четири оцила, поље са хрватском шаховницом и словеначко поље.

“Код словеначког поља се појавио проблем”, вели Драгомир Ацовић, “Она никад до тада није постојала као држава и зато није имала јединствен грб. Онда је за потребе државне хералдике архитекта Пера Поповић измислио грб за Словенију. Представљали су је полумесец, и једна звезда на плавом пољу. После две године, на захтев Словенаца, та једна звезда је замењена са три звезде које су узете из грба грофова целских.

За разлику од државног, на породичном грбу Карађорђевића Словенију је заступао грб Крањског војводства: на сребрном пољу је плави орао на чијим је

грудима полумесец са златним и црвеним шаховским пољима. На грбу је средњовековна круна, док је око штита са грбом ланац кнеза Лазара. Овако постављени грб југословенског краљевског дома Карађорђевића се више није мењао али било је промена у самој династији. Наиме, после убиства краља Александра у Марсеју у држави је проглашено регентство. Тада је кнез Павле, први међу три намесника, уз сагласност малолетног краља Петра Другог, увео за своју грану породице посебну хералдичку ознаку. За свој грб је узео државни, с том разликом што је поље са двоглавим белом орлом добило широку златну бордуру.

“Али, већ пре тога је уведено правило, пре свега из прагматичних разлога, да се чланови краљевске породице идентификују иницијалом”, каже Ацовић, “у војсци су, рецимо, постојале јединице чији су припадници на еполетама носили монограм члана краљевске породице чије име пук носи или му је почасни заповедник. И данас престолонаследник Александар углавном користи крунисани иницијал, а ретко грб.

Можда престолонаследник Александар Карађорђевић свесно не користи породични грб да не би евентуално изазвао гнев Хрватске и Словеније које више нису у саставу Југославије?

“То што су се промениле државно-политичке околности, у хералдици не мора да има никакве последице”, сматра Драгомир Ацовић, “хералдика се позива на то да је стечено право неспорно. Став Словенаца би, вероватно, био да се то њих не тиче, јер они тај грб више не користе. Могли би рећи да је то регистрација историјског стања. Али, шаховница је актуелна и у садашњем грбу Хрватске и Хрвати би то могли да схвате као неку претензију, поготово што су они, када је у питању личност краља Александра Ујединитеља, показали егземпларно зверство. Они су чак 1933. године написали да краљ Александар није припадао људском роду. Дакле, евентуална реакција из Хрватске би била подстакнута више неконтролисаним осећајима, него историјским разлозима. Са аспекта монархијског права, укидање монархије је нелегитимно и све што је проистекло из чињенице да је укинута монархија је, такође, нелегитимно. Према томе, онај који би се бунио због употребе породичног грба Карађорђевића, са аспекта монархизма, није овлашћен да се буни.

Карађорђевића данас има много. У четири породичне гране краља Петра Другог, краљевића Томислава и кнеза Павла постоји више од двадесет мушких чланова од којих сваки представља носиоца с једне стране хералдичке баштине, а с друге стране извор новог хералдичког права за своје потомке.

“Зато прети реална опасност од такозваног хералдичког загушења”, каже Ацовић, “то се, рецимо, десило Романовима почетком овог века. Године 1908. су систематизовали комплетно питање хералдичке представе чланова дома Романових за седам генерација унапред. Прецизно је дефинисан основни садржај грба да би се знало ко носи основну хералдичку поруку, а ко само подсећање да му је седми предак био цар.

У последњих педесет година догодиле су се велике промене на овим подручјима. Мењале су се идеологије, политике, државна уређења... Да ли је, можда, време да династија Крађорђевић промени грб?

“У овом тренутку бих ја, као херолд краљевског дома, морао да размишљам о томе”, истиче Драгомир Ацовић, “мада престолонаследник Александар сматра да у ситуацији када наш народ прате велике несреће, не треба трошити енергију на разматрање питања новог династичког грба. Морам да кажем да смо се у Српском друштву за хералдику овим озбиљно бавили као теоретским питањем. Кад буде тренутак за то, ми врло брзо можемо да дамо предлог. Већ постоји неколико варијаната ■

*Породични грб
Карађорђевића*

ПОСЛЕДЊИ СРПСКИ ПЛЕМИЋ

Иван
Стратимировић,
изданак
последње
средњовековне
српске племићке
породице данас
је професор у
пензији и живи у
Београду.

Аутор текста:
Ранко Пивљанин,
Блиц,
јун 2011. године,
<http://www.blic.rs/Vesti/Reportaza/262209/Poslednji-srpski-plemic/print>

Скоројевићи исцртавају гротескне грбове по бадемантилима или их каче изнад улазних врата раскошних вила, а Иван Стратимировић два грба своје славне фамилије са све сертификатима – млетачким и аустроугарским – исписаним оним дивним калиграфским рукописом држи у фиокама умотане у пожутеле папире.

Одвек је тако било. Док појединци првоборци овдашње новопечене елите уз богатство које су стекли у, најбалже речено, сумњиво кратком периоду грозничаво покушавају да прибаве и одговарајући породични педигре којим би га подупрли, дотле један човек са аутентичном племићком традицијом своје породице о томе ћути и не размеће се.

“Стварно ми је непријатно да ово показујем и да се са тим фотографишем” каже. Урођена учтивост чини своје.

Изданак последње средњовековне српске племићке породице данас је професор у пензији и живи у Београду. Ничим не одаје да у њему тече крв племића и радије би причао о ћирилици, за чије очување се бори, или о Савезу потомака ратника Србије где је ангажован, него о свом племићком пореклу. На то, ипак, подсећају портрети предака на зиду, од којих је најупечатљивији онај Ивановог прадеде генерала Ђорђа Стратимировића који је радио славни Анастас Јовановић. Позирао је у униформи коју је добио на поклон лично од кнеза Србије Александра Карађорђевића. Школовани

аустријски инжењерски официр, српски посланик у угарском сабору, али и борац против мађарског терора, слављен је у Бечу као спасилац распадајуће царевине. Био је класни друг цара Франје Јосифа и један од ретких који је у његове одаје улазио без куцања. Друговао је и са владиком Његошем у Бечу, а прихватио је његов позив да командује црногорском војском у једној бици против Махмудпаше Бушатлије. И умало ту дужност није платио главом јер је уочи битке на њега пуцао неки црногорски војник, незадовољан што ће му странац командовати.

Иван Стратимировић са породичним грбом дарованим у Аустроугарској

Славни преци

Ту је и портрет чувеног митрополита Стефана Стратимировића, оснивача Богословије и гимназије у Сремским Карловцима, учитељске школе у Сентандреји који се на све начине борио за опстанак српске цркве и нашег народа у Аустроугарској царевини. Иванов деда Милош био је цењени судија у Бечу, док је отац Ђорђе био инжењер електротехнике и може се рећи да су са њим Стратимировићи направили отклон од државних и ратничких послова и посветили се науци. И Иван је инжењер технологије, а његов син је дипломирао физику.

Породична хроника сеже уназад чак до чувених Балшића и Немањића, а онда их је бурна историја довела на просторе под млетачком влашћу где су им Млеци признали племићку титулу.

“По једном тумачењу ми смо потомци Стратимира Балшића из лозе владара Зете, а по другој потичемо од старијег брата Стефана Немање Страцимира. Касније су били кнежеви у околини Невесиња где су дигли устанак против Турака који је у крви угушен, па су моји преци морали да побегну у Аустроугарску царевину”, прича Иван.

Четири брата Стратимировића: Богић, Тома, Милош и Иван (наш саговорник је наследник његове лозе) дошли су на простор данашњег Кулпина где им је по трећи пут призната племићка титула, а добили су на располагање и велико имање. И данас у Кулпину постоје дворци Стратиомировића, али је један касније прешао у власништво породице Дунђерски и данас је пољопривредни музеј, а у мањем су канцеларије месне заједнице и удружења грађана.

“Словаци у Кулпину моје претке и данас помињу као добротворе јер су им својевремено дали део свог имања, а један део куће-музеја посвећен је нашој породици”, каже Иван.

О славним прецима и племићком пореклу прича једино ако га неко пита о томе. “Иако нисам имао потребе да се јављам фирмама које ће ми направити породични родослов и грб, не мислим да је моје порекло нешто што би требало да истичем. Живим животом најобичнијег човека, а можда је ово важније за наш народ чије припаднике данас разни пљувачи често представљају као потомке дивљака” напомиње, склапајући кутије са грбовима и родословом. Зна Иван да су крунисани орлови китњастих крила, ратнички калпак, штит са копљем и мачем за понос и поштовање, али треба знати и сачувати достојанство које симболизују. Он то ради на најбољи начин!

Европско племство

Када су му дошли у посету пријатељи из Шведске, за чијег сине се удала Иванова ћерка, питали су га за портрете на зиду и он им је објаснио ко су били његови преци. Касније је из Шведске стигло писмо са

фотокопијом неколико страна текста из неке књиге о европском племству у коме се говорило о Стратимировићима ■

Грбовница породице Стратимировић

Пропратно писмо, матрикула

Цвет са хумке мученика

Пише:
Марко ДРАЖИЋ

Иран је древна држава на западу Азије. Граничи се са Јерменијом, Азербејџаном, и Туркменистаном на северу, са Авганистаном и Пакистаном на истоку те са Турском и Ираком на западу. Са севера Иран заплускују воде Каспијског језера, а везу са светским поморским путевима остварује преко Персијског и Оманског залива.

Државни печат Исламске републике Иран, каквим га данас познајемо, усвојен је заједно са државном заставом након Исламске револуције 1980. године. Државни знамен је постављен на сребрној (белој) средишњој трећини иранске заставе.

Иако је у питању једноставнија форма амблема, а не грб, овај цветлики знамен богат је занимљивом и, за Иранце, значајном симболиком.

Печат је сачињен из пет засебних делова који се стапају у једну целину.

Око сабље која је представљена у средишњем делу знамена, постављена су четири полумесеца који симболички представљају реч "Алах" што је и основно и најважније значење овог симбола. Са десна на лево, први полумесец представља слово "Алеф" (А), други представља слово "Лаам" (Л), средишњи мотив представља друго "Лаам", док, на крају, трећи и четврти полумесец заједно творе слово "Хе" (Х). Балчак сабље је изобразен у виду дијакритичког знака "ташдид" (сличан слову W) који се користи да означи дуги, двоструки, сугласник. У овом случају "ташдид" има улогу да удвостручи снагу сабље. У државном печату је употребљено пет елемената како би асоцирали на пет основних стубова Ислама; отворено исповедање вере - Шехад, свакодневна молитва - Намаз, милосрђе - Зекат, пост - Ураза и препорученог, барем једном у животу, ходочашћа у Меку - Хаџ. Важно је напоменути и да се преклапањем свих елемената државног знамена Ирана долази и до најважнијег мотива Ислама - "Ла Илаха Ила Алах" (прев. "Нема другог Бога осим Алаха"). Сви елементи су крвавоцрвене боје и заједно чине целину која подсећа на цвет лале. По старом народном

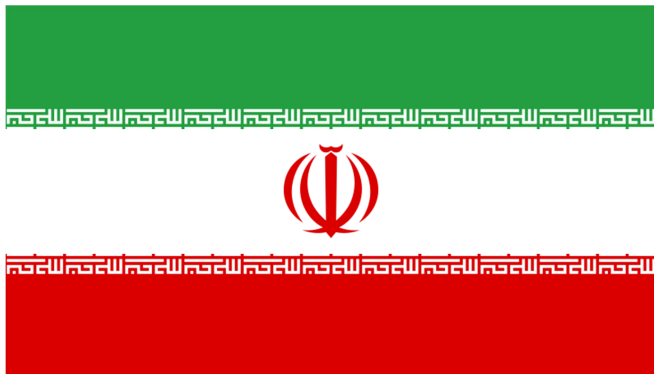

Печат Ирана након 1980.

веровању на гробу борца погинулог штитећи земљу од непријатеља никнуће црвена лала. Такав цвет је и симбол мучеништва таквих војника.

Аутор амблема је Хамид Надими, а употребу је дозволио Ајатолах Хомеини 09. маја 1980. године, што је Влада потврдила 29. јула исте године.

Зелени и црвени руб иранске заставе оивичени су са по 11 стилизованих усклика "Алаху акбар" (Алах је највећи). Симбологија показана кроз бројке и овде је присутна; 2 реда са по 11 поклича симболише датум Исламске револуције по персијском календару, т.ј. 22. дан 11. месеца бахмана 1357. године (11. фебруар 1979.)

Застава Ирана након 1980.

До револуције, Иран је као свој знамен користио златног лава са сунцем. Нова власт је одбацила лава и сунце као симболе тиранске и прозападњачке монархије. Древним симболима се приписују и астролошка значења. Политичке групе противници тековина Исламске револуције, које делују ван Ирана, користе ове симболе у својем политичком изражавању ■

Лав и сунце, дворец Ниараван, Техеран

ХЕРАЛДИЧКИ

Р Е Ч Н И К (Д)

DECRESCENT

Месец на уштапу чији су врхови окренути на леву страну.

DEXTER

десна страна, у хералдици стране се одређују у односу на онога ко држи штит, на тај начин то је посматрачу лева страна.

DEXTER BASE

позиција у доњем десном углу штита.

DEXTER CHIEF

позиција у горњем десном углу штита.

DANCETTE

цик-цак фигура, већа од линије раздвајања.

DEBASED

шаржа окренута наглавачке, тј. супротно својем нормалном положају.

DEBRUISED

шаржа прекривена неком основном хералдичком фигуром; ознака нелегитимности.

DIADEM

обруч од злата са врховима који извиру из њега; носили су га први краљеви као ознаку својег достојанства.

DIAPERING

систем декорисања штита или шарже орнаменталним украсима.

DIFFERENCE

ознака разликовања/наслеђивања, термин који означава фигуру која се додаје постојећем грбу да би означила нечијег наследника или рођака.

DISARMED

звер или птица приказана без канци, зуба или кљуна.

DISCLOSED

птица раширених крила чији су крајеви окренути на доле.

DISPLAYED

птица, најчешће грабљивица као што је орао, раширених крила.

DORMANT

живо биће које спава.

DOUBLE TRESSURE

две хералдичке фигуре *tressure* или *orle*, једна у другој.

DOUBLINGS

постава државничке одоре, као и крзно које оивичава плаштеве перова.

DRAGONNEE

митско биће састављено од горњег дела лава и доњег дела змаја.

DUKE

војвода, највише достојанство у племству; назив изведен од латинске речи *dux* ■

